

November volt, őszi sötét, síkságcsönd, nyálkás-köd jött reggel és alkonyatkor, majd később érkezett a fagyban ropogó talaj, és mi ketten a régi tábori bakkokat hoztuk rendbe ott=a Hortobágy szélén. Az épülettetőket foltoztuk,

a rozsdás kerítést, az udvar repedezett betonját

Kalász István 61

javítottuk. A vaságycsöveket

hegesztettük, a zuhanyzókat tisztítottuk; az

elhagyott úttörőtábor

akartuk megnyitni. Újra.

Abból akartunk +élni,

hogy majd nyáron gyerekek

jönnek a táborba; árvák,

kicsapottan éhesek,

összeverték. Szegény családból

származók, város-

szélén lakók. És mi táboroztatjuk őket. És pénzt kapunk. Nyáron. Hatalmas

volt az ég, gépek repültek a Hortobágy felé, keleten a hegyek feketéllettek,

jobbra H., a faluszagú alföldi város a házakkal, kertekkel. A bezárt varrodával,

malommal, a templommal a főtéren. A város határában, a bekötő út mellett

volt a Gork csárda, odajártunk este, munka után. Mi ketten a „voltak”. A volt

mérnök, a volt művelődésszervező, a két borostás városi, az ügyetlenek.

Akik jöttek ide, hogy belekezdjenek az újba=a régi táborba a csatorna partján.

A Gork csárdában este a Venczel testvérek ültek, ők napközben fát, betont,

salakot fuvaroztak ide-oda, le-föl a síkságon, este vicceket hoztak női mel-

lekről, megy a magyar és a román..., voltak még a Sárköziék: apa + fia, ko-

romfekete arcok, komor tekintet, dohos lehelet, szótlanág, lopott gépek

otthon, Sárköziék építkezéseken segítettek. Jött a kövér Géza, a kirúgott

rendőr, ő pedofilokat lőtt le képzeletében, peng, golyót a farkába, peng,

kettőt a térdébe, meg az öreg János; ott ültünk sűrű cigarettafüstben,

a rekedt hangok félbeszakadt mondataiban, a nevetésben, még mi ketten a

Gorkban. A táborból... És jött a Belga. Is. Tudtuk: a Belga Belgiumból jött,

a közeli tanyán lakott, a meggyilkolt holland örökösétől vásárolta a házat.

Jan, „afeneholland” eljött hazájából, mondta Ferenc, az öreg kocsmáros; az

a Jan senkit sem bántott, tartott kecskét, tyúkot, aztán egy éjjel megtámad-

ták, leszúrták az udvaron, úgy vérzett el a magyar sárban, mint a disznó.

Szegyén. A Belga szőke, hallgatag férfi volt, nem beszélt magyarul, negyve-

néves lehetett, koszos inget, poros nadrágot, fakó kabátot hordott, estefelé

jött gyalog, pálinkát kért, beült a sarokba, az öreg tévé alá, hallgatott, ivott.

Egész üveg pálinkát ivott meg, aztán lefordult a székről, ült-feküdt a fal mel-

lett nyitott szájjal, de senki sem bántotta, senki sem vette el a pénzét, senki

KI

„Wenn einer es weiß,

weiß es keiner.“

(L. W. Wittgenstein)

nem rúgott bele. Hagyták a szék mellett feküdni-ülni ferdén; később felébredt, pislogott, motyogott, felállt, imbolygott, pálinkát kért a pultnál. És ivott tovább. A Belga nem beszélt, nem kért pénzt, csak jött, ivott, lefordult a székről, egy óra múlva felébredt, dűnnyögött franciául, majd záróra
62 előtt elment. Vissza a megölt holland házába.

Mi azon az őszön javítottuk a barakkot, üvegeztük az ablakokat, festettük az összefirkált falakat: Anyád!, Itt volt Imre!, Hajrá FRADI!, Kurva vagy!, és néha veszekedtünk, mi ketten: a volt művelődésszervező és az oly régen volt mérnök. Vítáztunk kalapálás, faragás, zsíros kenyér, uborkaevés közben azon, hogyan legyen ez a tábor? Mi legyen a jövő? És a pénz? A volt mérnök azt mondta, ezen a táboron itt, a pár barakkon, a raktáron, a dűledező istállón, a rozsdás zászlórúdon, a szétmállott könyvkupacon az egykori kultúrteremben, átok ül. Átok van a szétrúgott ajtókon. Tudod, mondta a mérnök, meghalt itt egy fiú és egy lány, ezért ide csak felnőtteket szabad/na beengedni, akik bírják az átkot. A *volt-itt* rosszat. A reggeli és esti zászlófelvonást, vigyázzban-állást a gyerekeknek. Néha éjjel lépéseket, hangokat hallok, valaki sír, mondta, és suttognak. És mégis mit szólnál aktfotós tanfolyamhoz, jönnének németek, belgák, hízott osztrákok papucsban, haha, mi hoznánk a pucér nőket eléjük, szép, fiatal lányokat, borotvált lenne a magyar hónuk alja, fénylő a gömbölyű puncijuk a löszfal előtt, támadna erre a vágy, ja-ja, das ist gut, fikkenn, lenne magyar pénz. Na? Röhögünk.

Igen, így dolgoztunk, kalapáltuk, csavaroztuk össze az elhagyott úttörőtábor a csatorna partján. És a zizegő papírra, a jövőre=pénzre gondoltunk, este meg jártunk a földek mentén a Gorkba. És oda jött a Belga is, ült a sarokban, ivott és ivott, még akkor sem állt fel, ha Brüsszelről beszéltek a feje fölötti tévében, ha félmeztelen lányokat mutattak a tengerparton, ha sportkocsik csillogtak irodaházak előtt, ő csak ivott, nem szólt. November végére járt, tiszta volt az ég, csak az egyik barakkot tudtuk fűteni az olajkályhával, keletről jött fel a hideg szél, a gémek nem repültek már, csak vadkacsák hajnalban, a fagy kúszott a ruhánkba, a cipőnkbe, és mellünkre ráült a metsző levegő, ujjainkat szorította a hideg, igen, így azon az estén siettünk a Gorkba. Leültünk, ittunk, beszéltek ugyanazt át és vissza és megint, hogyan is legyen a körhintával, ha lesz egyáltalán, és jött a Belga is, leült, itta a vegyes pálinkát csendben, aztán lassan lefordult a székről.

Az öreg Sárközi szólt először az ajtó mellől, na, ez nem kel fel, meghalt-vége. Ferenc lassan kijött a pult mögül, odahajolt a belgához, figyelmen nézett a fehér, borostás arcába, és azt mondta: tényleg meghalt, mert ő - folytatta - munkásőr volt régen, ő tudja, milyen a halál, a belga? Halott. Már hideg. Az ujjai merevek.

Az asztalra tettük a testet, a volt művelődésszervező fölé hajolt, hallgatta, ver-e a szíve, majd a WC tükrét hozta+tartotta az orra alá, filmben látta,

hogy így kell, húzta fel+nézte a Belga szemét, végül azt mondta, ez csendes, nem ver a szív. Halott ez már. Ott feküdt a faasztalon, a poharak, sörös dobozok, hamutartók között. A Belga. A szemünk előtt halt meg, itta ki magát az életből.

Jelenteni kell, mondta Ferenc, a halált kell, de nem, szólalt meg G. 63
=volt rendőr, miközben a halottat járta körbe, nézte, senki sem is-
merte, senki sem tudja, honnan jött, senkinek sem hiányzik a Belga, minek
akkor? Ki kell tölteni egy csomó papírt, magyar-ázni, telefon-állni kell, a kö-
vetség jön, a városból nyomozók ide, kérdeznek keresztbe és megint, tanukat
keresnek hosszasan. Trükkösen. Hogy volt? Mikor történt? Maga hol ült
akkor a kocsmában, he? Mindenki gyanús lesz itt. És újságírók jönnek,
az újságban cikk és fényképek a Gorkról, a táborotokról, minket lát az
ország, nézett körbe, és mit, miért kapott inni a Belga? Elővesznek min-
ket! Miből élünk, kik vagyunk, minek, hogyan, miért, na? Bonyolult
lesz az élet. Bezárják a Gorkot is? Leheet az is, kiabált G., senki sem
tudja, honnan jött, mondta, temessük el. Menjen le a föld alá, legyen
nyugalomunk. Nem bántottuk, de nem idevaló, minek akkor?

Kutyák futnak a síkságon. Elszöknek a kertekből, kijönnek a felénk
rugdalók városából, iszkolnak oldalazva, céltalanul, néznek félénken,
állnak az út mentén, ülnek a Gork előtt, üzekednek, ugatnak a csator-
naparton. És a kutya a halottat kiszagolja, kiássa éhesen, megrágja!
Ez nem jó, ez veszélyes. Az éhség... nagy úr. Mi legyen hát a halottal?
G., a volt rendőr azt mondta, a kutya kiássa, ezért a táborba vele, a
kerítés mögött, a fal tövében jó lesz neki. Ott védve van a kutyáktól.
Ott vége a sorsának, kérdezte a művelődésszervező=én, és gúnyosan
mosolyogtam, de mi van, ha nem akarjuk, kérdeztem tompán, mert
elegünk van? Ha végre, azt mondjuk: nem.

Akkor, szólalt meg Sárközi sötét tekintettel, takarodtok innen a tábo-
rotokkal együtt vissza a városba. Nem vagytok ti sem közénk valók, meg a
végén felgyullad a rohadt táborotok. A mérnök nevetett, a volt művelődés-
szervező nyelt és bólintott, és Ferenc gondosan abroszba csavarta a belgát.
A kezét, a testét, a fejét. Aztán cipeltük mi ketten botladozva, a sötét ösvényt
követve a táborba, a kerítés védelmébe, közben a mérnök azt mondta: de mi
volna, ha azt akarja a Belga, vigyük vissza a hazájába! Nem itt az idegenben
így haljon meg? Ő, folytatta, elvinné haza, ha lenne pénze, ha lenne ideje,
ha nem így élne, mint most él! Ilyen nyomorúságosan. Itt. Ennek az ember-
nek kettőnk kezében van az anyja, testvére, gyereke, lehet, van egy nő, aki
szerette. Ki tudja? Az ember nem iszik ok nélkül, és a végén mindenki haza
akar jutni így vagy úgy. Nem-e? Én csak hallgattam, vittük tovább, vittük,
végül letettük a barakk mögé. A keményre fagyott földre.

Féltél a Sárközitől, kérdezte a mérnök, és én bólintottam a sötétben, tizenegy óra múlt, fekdüztünk a kemény ágyon, igen, mondtam halkan, féltém, hiszen fenyegettek. Tudod, mondta a mérnök, mindig arra a két gyerekre gondolok, hogy szerették egymást, táboroztak itt, úgy tizenöt évesek lehettek, 64 éjjel rájuk törtek, elkapták őket meztelenül, bevitték a parancsnokhoz, állítólag megszöktek, mondták másnap, de a nevelő részegen kibeszélte, ez nem volt igaz, a tábor vezetője verte éjjel őket, úszott vérben az iroda, meghaltak, végül elásták őket valahol a táborban, érted? És másnap? Azt hazudták, megszöktek azok ketten. Érted? Én érzem őket, itt vannak valahol. Nyugtalanul. Most meg a Belga is jön ide? Feküdtem a hidegben, bámultam a semmit magam fölött, a múlt szellemeire gondoltam, majd a halottra, a barakk mögött.

A felhőtlen égből kékes fény szivárgott, abbahagytuk az ásást az istálló mögött, jobban mondva feladtuk, a keményre fagyott talaj nem fogadta be az ásók hegyét. Mi lesz, kérdezte a mérnök, és én, aki, nem éreztem művelődésszervezőnek magam, azt mondtam tompán, beleengedjük a csatornába. Ússzon el a Belga. A tengerhez vele, és nevettem. A csákányra támaszkodó ritkás hajú mérnök: a negyvenöt éves, kétszer nősült, elvált, kétszeres apa, elbocsátott ember, adóssággal, autóbalesettel, ÉS: az autójának nem volt biztosítása, lett így felfüggesztett három éve, a mérnök tengernyi bánat-bajjal háta mögött azt mondta: nem és nem. Ő most elmegy a Belga házához, megnézi, mit talál ott, okmányokat talán, leveleket, amiből megtudja, ki és honnan jött ő, ki mikor szülte a halottat, és ír levelet. Kézzel megírja: az Ön fia-ferje-apja itt élt, halt ebben a távoli országban. Megírja, hogy ledőlt a székéről, meghalt. Ne várják többé. Megírja, hogy a Belga senkit sem bántott, békés ember volt, és nagy bajjal a lelkében ült mindig a Gorkban. Jössz-e velem, kérdezte a mérnök borús pillantással, tartasz-e? És én, elvált, állás nélküli, már csak az anyai örökségben bízható, adótartozásos, idegenvezető is volt már ember, én, aki reggel mindig arra a gondolatra ébredtem, hogy a baj nem ismer korhatárt, azt mondtam halkán, a halott lelkiismeretünk öre, rendben van, megyek. Ne legyünk gyávák! És mentünk is. A sűrke ég alatt.

A zsindeyes ház a nyárfasor mellett állt, a hosszú szántó föld mögött. Letaposott drótkerítésen, szűrős bozóton léptünk át, és megláttuk az udvaron a Sárközi gyereket. Faládát túrt fel. Gyors, türelmetlen, kapkodó mozdulatokkal. A házajtó nyitva volt, odabent égett a fény, zajok szűrődtek ki. Miazisten, mondta a mérnök, ezek itt! Széééégyen. Fosztogatnak! G. volt rendőr lépett ki a házból, kezében kabátot(?) tartott, röhögött. A mérnök megállt, és azt mondta, ez nem lehet, ez nem, rohant előre, nekiugrott G.-nek. A torkának. A Sárközi gyerek felállt, hagyta a ládát, az arcába vágtam, elesett, felüvöltött.

Most lett oda a jövőm=a tábor, gondoltam, ment semmibe a munka, a maradék életem, belerúgtam a fiúba, nem tudom már ismét elkezdeni, gondoltam, az öreg Sárközi rohant ki az udvarra, kezében kés, a mérnök állt vele szemben, G. rendőrpisztolyt mutatott, az égbe, majd a mérnökre lőtt, de nem talált, a mérnök nevetett. Megdöglesz, rohant felém az öreg Sárközi, én pedig? Néztem az egyre közeledő vörös arcát, meszes szemét. Ő markolta a karomat, én pedig ütöttem. Hová menjek innen, gondoltam, vége már, és aztán ömlő meleget éreztem a vállam táján.

65

Másnap találkoztak a Gorkban. Sárköziék, G. a volt rendőr, a mérnök és a volt művelődésszervező. A rendőrség nem tudott meg semmit, de nem is kell, mondta Ferenc, mert volt itt adok és kapok tegnap. És legyen ennek vége. Tessék eltemetni a Belgát! Ne kaparjuk így el, ember volt. Nekünk, mondta Ferenc lassan, van helyünk a temetőben. Az én helyem még üres, tegyük oda. Alattam nyugszik majd tisztességben. Én befogadom. És utána mindenki vendégem a Gorkban, na? Hoztam fehér inget mondta Sárközi lassan, viselhetné a Belga a koszos trikó helyett. Mégiscsak jobb így, nem? Öt férfi: Sárközi és fia, G., a volt rendőr, a mérnök és a művelődésszervező, egyszerre bólintottak, mintha mosoly lett volna az arcokon. Teherautó állt meg odakint, az idősebbik Venczel érkezett. Bejött, gyertek ki, morogta, kitédultunk, Venczel lelökte a teherautóról a ponyvát, fakoporsó volt odafent, szereztem, mondta Venczel, mert koporsóval illik elmenni, és kapok mindenkitől ezer forintot. G. volt rendőr halkán azt mondta, jó, hogy legalább egyikünk innen, ez a Belga, ő legalább szépen menekült ki innen.

Új Forrás 2013/3 – Kalász István: Ki
„Wenn einer es weis, weis es keiner.“ (L. W. Wittgenstein)

